ardentioribus flammis,& nouis pœnarum vulneribus adeò eum excruciant, vt exanimis putaretur. Eo ergò relicto, cùm se nihil proficere cernerent, ob id tantùm ad Gredonensem locum, vndè profecti fuerant, se retulerunt, vt ab inclusis pacem postularent. Durissimè excruciatur.

VII. Ita ergò mutata rerum vice, obsessi præstant, quod rogare debuerant: vt illos potiùs crederes obsidione liberatos, qui datis multis muneribus, pacem & commercia ab obsessis impetrârunt. Id verò quis dubitet sancti præsulis & confessoris meritis Deum præstitisse, vt mox ab eius passione hostes omnes ab obsidione discederent? Prebs verò egrediendi tandèm libertate potita, ilicò ad Episcopum & confessorem gratulabunda accurrit, alijque eius genibus aduoluuntur, alij suo ore eius sacro corpori inflicta lingunt vulnera, denique ab omnibus in domo Domini pro tantæ miserationis beneficio in commune gratiæ aguntur. Beatus verò confessor aliquandiù posteà mansit in corpore: at tamen illis cruciamentis quassatus, non multò pòstè sæculo excedens, ad gloriam & sedem ipsi debitam commigrauit. Et quia per id tempus, vt diximus, aduersus Christianos vbique feruebat persecutio, & tanta erat persecutorum rabies, vt nec sanctorum cineribus parcerent, quos iniustissimè puniebant, assistente sancto antistite suo, salubriori eius consilio vsi, sepulturæ eius cryptam in loco subterraneo effecerunt, in eaque sanctum corpus eius cum summa veneratione condiderunt: vbi Dominus Deus noster virtutum suarum beneficia penè quotidiè sancti martyris sui suffragantibus meritis, exhibere dignatur. Eius precibus sui ab obsidione liberantur. Decedit è vita.

DE S. SYMPHORIANO MARTYRE EX ANTIQVIS MS. EXEMPLARIBVS. CONSENTIVNT VETVSTISSIMA MARTYROLOGIA: ET MEminit historiæ huius Gregorius Turonensis, De Gloria Confessorum cap. 77. Stylum F. Laur. Surius passim nonnihil expoliuit.

An. 250.

I. Avreliano principe aduersus Christianum nomen persecutionis diram procellã excitante, & ad abolendam Catholicæ legis religionem, imperij sui decreta conuertente, Augustoduni erat Symphorianus, Fausti nobilis viri filius, Christiana familia ortus, literis & moribus probè institutus, ità vt primæ ætatis florentes annos, senum mores & grauitatem præ se ferens, immaculatæ mentis synceritate superaret. Is itaque cùm pueritiæ & adolescentiæ metis prætergressis, ad virilis ætatis robur peruenisset, tantam virtutem suarum omnibus bonis spem fecit, vt eum boni omnes iam cum superis virtutibus meritorum consortium habere putarent, idque non sine admiratione statuerent. Illustrabat enim eum cælestis sapientiæ spiritalibus gemmis ornata simplicitas, & ipse iustum vitæ tramitem tenens, felicis gubernaculi moderatione seruatus, malè blandientis mundi naufragia vitauit. Per id tempus Heduorum ciuitas Augustodunum, antiquæ nobilitatis titulis & sacrilegæ religionis referta cæremonijs, erroríque seruiens, diuersis gloriabatur idolorum templis, multoque vanæ superstitionis tenebatur amore: inprimis autem Berecynthiæ, Apollinis, & Dianæ cultum studio propensiori complectebatur. Aug. 22. Patria & genus Symphoriani.

II. Convenerat tum ad Berecynthiæ matris dæmonum profanam solennitatem multa populi frequentia. Porrò Heraclius consularis id temporis in ea vrbe residebat, ad perquirendos discutiendosque Christianos cum primis sagax & curiosus. Adfuit & Symphorianus, & cùm nollet statuam Berecynthiæ, quæ carpento vehebatur, agminibus stipata populorum, per contemptum adorare, publicæ seditionis prætextu comprehensus tenetur, & Heraclio consulari offertur. Is verò pro tribunali sedens, ait ad eum: Nomen tuum conditionemque edicito. Ille respondit: Symphorianus dicor, Christianus sum. Iudex dicit: Christianus es: Nos igitur, vt video, latuisti. Nobis huius nominis professio non magni momenti videtur. Sed cur deæ matris effigiem, profana abusione despectam, adorare noluisti? Symphorianus respondit: Paulò antè iam dixi, Christianus sum. Deum viuum adoro, qui regnat in cælis. Simulacrum verò dæmonis non solùm non adoro, verumetiam, si permittis mihi, malleis illud mea authoritate comminuam. Iudex ait, Iste non solùm sacrilegus, sed etiam rebellis conatur existere. An huius loci ciuis sit, dicat officium. Dictum est ab Officio: Hinc est: & quidem ex nobili familia. Iudex ait: Applaudis tibi Symphoriane, gloriosa indole, & hæc fama cœpit tibi sub ambiguo mendacium persuadere. Et forsitan ignoras, quid principum nostrorum decreta sanxerint. Ea ergò ab Officio recitentur. Lectum est ab Officio. Berecynthia est, quã Cybelem vocant. Offertur iudici pro tribunali sedẽti S. Symphorianus.

III. Avrelianvs Imperator administris & rectoribus suis: Compertum ab his, qui se nostris temporibus Christianos dicunt, legum præcepta violari. Hos ergò comprehensos, nisi dijs nostris sacrificauerint, diuersis pœnis subdite: vt habeat & districtio prolata iustitiam, & in resecandis criminibus vltio terminata iam finem. Lectis Imperatorijs edictis, iudex ait: Quid ad hæc Symphoriane dicis? Num possumus nos principum decreta conuellere? Duplex tibi crimen intenditur: Videris & deorum contemptu sacrilegus, & legum abusione proteruus & contumax. Sed nisi iussis obtemperaueris, hæc tuo sanguine diluentur. Sanctus Symphorianus respondit: Nunquàm ego hanc statuam aliud, quàm diabolicæ persuasionis infaustum simulacrum, & publicæ perditionis execrandum dæmonem putabo. In chaos tartareum procliui semita prolabitur, quisquis Christianus, damnatis prioribus passionibus, ad mala deterioris vitæ conuersus, retrò respicit: statimque deuio gradu semita exorbitante iactatus, & parati muneris gratia destitutus, antiqui hostis retibus patet. Deus verò noster, vt nouit remunerare rectè facta, ità nouit etiam punire peccata. Nomini suo obedientes viuificat, rebelles interficit. In eius ergò confessione firma animi stabilitate duranti, longè mihi præstabilius est sempiterni Regis tenere portum, quàm in mortiferum sæuientis diaboli naufragium conijci. Decretum Aureliani coram præ legitur. Præclarum S. Symphoriani responsum.

IV. Vbi sensit Iudex, sanctum Symphorianum dictis suis minimè parere, iussit eum cædi à lictoribus, & indè carceri mancipari. Posteà ad certum diem rursus eum iubet sisti coram se. Producitur ergò è tenebris filius lucis: ex illo feralis ergastuli latibulo, cum æterno Rege semper victurus. Acriores nexus liuentium lacertorum, macie cutis attenuata laxauerat: dumque animum suum ad cælestia contemplanda gaudia sustolleret, inter beata supplicia non minus fuit consumpsisse sanguinem, quàm fudisse. Ait ad eum Iudex: Quanto rectiùs faceres, Symphoriane, si immortalibus dijs seruientem, ex ærario publico muneratum te præclaræ militiæ splendor euehereret. Si ergò hodiè venerandum deæ matris simulacrum prostratus adorare vis, Apollinis quoque & Dianæ sublimium numinum te cultorem venerabundum declarare, thure redolentia iubebo altaria sertis redimiri, & incensi odoribus sacrificia digna persolui. Symphorianus respondit: Non debet Iudex, cui Reipublicæ cura demandata est, ineptis & friuolis vti sermonibus. Quòd si periculosum est, ad animæ profectum non quotidiè aliquid adijcere: quanti periculi est, animæ salute posthabita, scopulis criminum naufragio vrgente illidi? Iudex ait: Sacrifica dijs, vt possis palatij honoribus perfrui. Symphorianus respondit: Iudex tribunal suum polluit, qui gladijs legum publicitùs latrocinatur: animæque suæ perpetuæ calamitatis mortem affert: & vita eius perennis opprobrij maledictis proscinditur. Nos vitam, quam Christo soluturi sumus ex debito, quidni ex voto soluamus? Sera pœnitudo est, ad sui iudicis timuisse conspectum. Munera vestra, fucati mellis permixta dulcedine, malè credulis mentibus venena parturiunt. At nostræ opes & diuitiæ Cæsus ducitur in carcerem. Contemnit oblatos honores.

diuitiæ semper in Christo sunt, quas nulla vnquàm vetustas, nulla temporis diuturnitas corrumpit. Cupiditas vestra, etiam omnia habendo, nil possidet: quandoquidem diabolicis obnoxia laqueis, infelicis lucri perpetuis vritur æstibus. Nobis verò nihil in hoc mundo aufert humanæ fragilitatis lapsura conditio. Gaudia vestra, instàr vitri ad solis splendorem crepantis, dissiliunt. Quicquid finis interimit, casus inuoluit, & cum perenni mundi vertigine rapax tempus obducit. Solus Deus noster beatitudinem vendicat sibi. Eius gloriæ exordium, cùm non fuerit illius conscia, rerum nescit antiquitas: eius quoque terminum, qui nunquàm futurus est, scire non potest series inueterata sæculorum.

IVDEX ait: Nimiùm te diù, Symphoriane, de Christi nescio cuius magnitudine & maiestate inaniter disputantem, patientiæ meæ tenore sustinui: sed nisi deæ matri sacrificaueris, hodiè te pœnis omnibus excruciatum, capitali sententiæ subijciam. Symphorianus dixit: Ego Deum omnipotentem & viuum timeo, & illi vni seruio. Tu corpus meum ad tempus habes in tua potestate, animam nou habes. At nunc non in idoli huius cultu portentosam attende superstitionem vestram, quod tu ad opprobrium & exitium tuum veneraris: in cuius sacris excisas corporum vires castrati adolescentes infaustæ imagini exultantes illidunt, & execrandum facinus pro grandi sacrificio ducitis sacrilegi sacerdotes: vt quod immane scelus est, religionis prætextu veletur. Vbi perstrepentes buxos & tibias, fanatici furoris inflati insania, vbi cymbala pulsant Corybantes. Apollinem verò istum quis nesciat apud Amphrysum fluuium Admeti regis egisse pastorem? qui voluptatum suarum illecebras recolens, laureis delectabatur coronis, & per implicitas ambages mugientes pecudes, formas dæmonum & voces Delphico miser recessu exercuit: vbi cùm crebrò falleret, fertur nonnunquàm vera cecinisse. Dianam quoque dæmonium esse meridianum, sanctorum industria inuestigauit: quæ per compita cursitans, & syluarum abdita perlustrans, incredulis hominum mentibus zizania & tribulos sceleratis artibus suis inserit: dumq; in vijs tendit insidias, Triuiæ sibi cognomen obtinuit. Hæc sancto Symphoriano prosequente, iudex furore percitus ait: Symphorianus publici criminis reus, qui dijs nostris sacrificare detrectans, sacrilegio se obstrinxit, sacris etiam aris nefarijs vocibus iniuriam irrogauit, gladio vltore feriatur: vt dum crimina funesta coërcentur, deorum pariter & legum vindicetur iniuria. Ea prolata sententia, cùm vir beatus duceretur ad mortem, Christi victima futuris, venerabilis mater eius de muro sedula illum voce & oratione ità exhortabatur: Nate, nate Symphoriane, memento Dei viui. Concipe fili, concipe animi constantiam. Timere non possumus mortem, quæ citra dubium perducit ad vitam. Sursum, fili, erecto corde, adspice illum, qui regnat in cælis. Hodiè tibi, nate, vita non tollitur, sed mutatur in melius. Et quamuis angustus callis & iter durum atque scrupulosum ærumnas & afflictiones adferat: at tamen hæc vita est, in qua percussorem tuum prostratus interficis. Facessat igitur metus omnis tormentorum, quandò breuissimo vitæ curriculo propinqua meta finem imponit. Si hodiè perduraueris, fili, ad cælestem gloriam & supernam nobilitatem felicissima commutatione migrabis. Ità ergò sanctus Symphorianus extra muros eductus, à carnifice cæsus est, purpurei sanguinis sui vnda perfusus. Porrò homines religiosi eius corpus latenter indè sustulerunt. Conditus autem est apud fontem, qui est extra agrum publicum, in cellula parua, at tamen semper se suis virtutibus prodens, ità vt ipsis quoque gentilibus, ob miracula & sanitatum beneficia stupentibus, in maximo honore ea tempestate haberetur, non longè à basilica sua, quæ studio summo antistitis nostri censum protulit ædificata fastigium, fulgetque non vno muneris sui ornata priuilegio, sed præcipuis patroni nostri Symphoriani martyris referta virtutibus: Qui præteruolantis vitæ naufragia, dum de te, diabole, triumphat, exclusit, defensor factus patriæ suæ, dum ad veram festinat patriam: Apparuitque turris fortitudinis contra faciem aduersantis inimici, quam sanguinis sui effusione construxit. Inexpugnabilem murum auxilio corporis sui perennis patrocinij mediator attollit, innumeras curationes meritorum suorum virtute efficit. Denique per eum nobis apud Dominum Iesum Christum euidens misericordiæ panditur via, & in omnium votorum plenitudinem felix aperitur ingressus: Præstante Domino nostro Iesu Christo, qui est vita omnium sine fine sanctorum, & regnat cum patre in vnitate spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum, Amen.

V.

Irridet falsos deos.

Mater eius egregiè illũ confirmat.

Capite mucatur.

S. Symphorianus defensor patriæ suæ.

AN. 460. DE S. SIDONIO ARVERNORVM EPISCOPO, EX HISTORIÆ FRANCORVM GREGORII TVRONENSIS EPISCOPI, Libro secundo.

AVG. 23. Lib. 2. c. 27. Sidonij genus nobilissimum

*Fit Episcopus Aruernensis An. 472.

†Cap. 22. Egregia S. Sidonij eloquentia.

Cap. 23. Mira in pauperes liberalitas.

Duo presbyteri valdè eum premunt.

Horrenda mors presbyteri.

Nota hanc sanctitatem.

MIGRANTE Eparchio Aruernorum Episcopo, Sidonius ex præfecto substituitur, vir secundùm sæculi dignitatem nobilissimus, & de primis Galliarum Senatoribus: ità vt filiam sibi Auiti Imperatoris in matrimonio sociaret. Huius* tempore, cùm adhuc apud vrbem Aruernam Victorius, cuius suprà meminimus, moraretur, fuit in monasterio beati Cyrici vrbis ipsius Abbas, Abraham nomine, qui fide atque operibus Abrahæ illius prioris refulgebat, sicut in libro vitæ eius scripsimus. I.

SANCTVS† verò Sidonius tantæ facundiæ erat, vt plerunq; ex improuiso luculentissimè quæ voluisset, nulla obsistente mora, componeret. Contigit autem quadam die, vt ad festiuitatem basilicæ monasterij, cuius suprà meminimus, inuitatus accederet, ablatoque sibi nequiter libello, per quem sacrosancta solennia agere consueuerat, is ità paratus ex tempore cunctum festiuitatis opus explicuit, vt ab omnibus miraretur, nec putaretur ab adstantibus, hominem ibi locutum fuisse, sed Angelum. Quod in præfatione libri, quem de Missis ab eo compositis coniunximus, pleniùs declarauimus. II.

CVM autem esset magnificæ sanctitatis, atque, vt diximus, ex Senatoribus primis, plerunque nesciente coniuge, vasa argentea auferebat è domo, & pauperibus erogabat. Quod illa cùm cognosceret, scandalizabatur in eum: sed tamen, dato egenis precio, species domui restituebat. Cumq; ad officium Dominicum fuisset mancipatus, & sanctam ageret in sæculo vitam, surrexerunt contra eum duo Presbyteri, & ablata ei omni potestate à rebus ecclesiæ, arctum ei victum & tenuem relinquentes, ad summã eum contumeliam redegerunt. Sed non longi temporis spatio inultam eius iniuriam diuina voluit sustinere clementia. Nam vnus ex his nequissimis & indignis presbyteris, cùm ante noctem minatus eum fuisset de ecclesia velle extrahere, signum ad matutinos audiens fuisse commotum, feruens felle, contra sanctum Dei surrexit, hoc iniquo corde explere cogitans, quod die præcedente tractauerat. Ingressus autem in secessum suum, dum ventrem purgare nititur, spiritum exhalauit. Expectabat enim puer foris cum cereo dominum egressurum. Iamq; aduenerat lux, & satellites eius, id est, alius presbyter, mittit nuncium, dicens: Veni, nè tardaueris: vt quæ die hesterna nobis conuenerant, pariter expleamus. Sed cùm responsa dare differret exanimis, eleuato puer velo ostij, reperit dominum super sellulam secessus defunctum. Vnde indubitatum est, non minoris criminis hunc rerum esse, quàm Arrium illum, cui similiter in secessu fuerunt interna deposita, per partes inferiores egesta: quia nec illud sine hæresi potest accipi, vt in Ecclesia non obediatur sacerdoti Dei, cui ad pascendum oues commissæ sunt: & ille se ingerat potestati, cui neq; à Deo, neq; ab hominibus aliquid est commissum. III.

HINC